EDİRNE'DE ESKİ RAMAZANLAR: GELENEKLER, LEZZETLER VE UNUTULMAZ ANILAR -1-

İslam dininin kutsal ayı Ramazan, oruç tutmanın farz olduğu ay olarak tanımlanmaktadır. Müslümanlar için ibadet, rahmet, sabır ve bereket ayı olarak kabul edilmekte olup toplumlar tarafından her yıl büyük bir coşku ve heyecanla karşılanmaktadır.

1900'lü yıllarda Edirne'de Ramazan Müslüman halk için Eski Camii, Üç Şerefeli ve Selimiye Camilerinde gündüz hafızların dini öğütler verdiği sohbetler ve Kur'an okumalarıyla geçerdi.

Yaptığımız araştırmalardan öğreniyoruz ki, Eski Cami'nin ünlü hafızı Aksekili Mehmet Efendi, Debreli Adem Efendi, Hadımlı Abdülbaki Efendi, Abdullah Efgani, Mesnevihan İzmirli İsmail Hakkı Efendi ile Papazdan dönme Sabri efendi ikindiden sonra halkımıza dini öğütler verirmiş.[1]

O yıllarda Edirne'ye henüz daha elektrik gelmediği için minarelerde, camilerin içi de kandillere konulan zeytinyağı yakılarak aydınlatılırdı. Mahya ustaları da kandillerle Selimiye Camii'nin minarelerini süslerdi. 11. yüzyıldan itibaren mahya ustaları Hacı Aliş Ağa, oğlu Mustafa, Abdullah Efendi ve 1931'de Kadir Efendi olarak bilinmektedir.

Bayram gecesi minareler, dönemin mahyacı ustaları Niyazi Usta ile Muhittin Çavuş tarafından kandillerle tepeden aşağıya kadar aydınlatılırmış. Selimiye Cami minareleri arasında anlamlı vecizelerden oluşan mahyalar ile süslenirmiş. Hele bayram gecesi o dönemin tüm imkânsızlıklarına rağmen minareler tepeden aşağıya kadar kandil ile donatılarak kaftan giydirilirmiş.

Edirne'nin Bulgarlardan geri alındığı günlerde Selimiye Camii'nin dört minaresi de kaftan giydirilmiştir. Muradiye cami kaftanı külahından küpüne kadar olurmuş. Edirne camilerinden mahfuz bayrak şekillerinden pençe, hilal, ekseriya altı köşeli yıldız, kuş, çadır, matrak, kılınç, yumruklu kol, ok, yay, top, gülle, kurt balık, gül, şebboy, lale, köprü, fiskiye şekilleri, besmele, Ya Hannan, çifte Vav, Allah, Ya Allah, Allah Muhammet, Ya Ali, Ya Muhammet Medet, Şefaat, Ya Resulallah, Lailaheillallah gibi yazılar yazılırmış. Gazi Mihal ve Yıldırım gibi tek minareli camilerde minareler bazı mukaddes gecelerde küpeli kandil dedikleri kandillerle süslenmiş. Tek minareli olan Muradiye (Mevlevihane) camiinde de şerefeye bir direk uzatarak mahya kurulmuştur.[2]

Cumhuriyet dönemi Edirne mahya ustaları olarak müezzin İsa Hatipler, mahyacı başı olan İsa Hatipler, Mustafa Hatipler,[3] Mustafa İşlekel, Lütfü Şeremet, Hasan Köylüoğlu, Bahaeddin ve Hüsnü Saçkesen'i sayabiliriz.[4] Günümüzde de milli ve dini günler ile Kırkpınar Yağlı Güreş Festivali gibi özel günlerde Vakıflar Genel Müdürlüğü bünyesinde yetiştirilen mahyacı ustaları tarafından Selimiye Camisine mahya kurulmaktadır.

Bu bağlamda bahar aylarında halk tarafından yetiştirilen Edirne Sümbülü saksı içinde camilere getirilerek konulmaktaydı.

Ramazan ayının önemli unsurlarından biri de sahurdur. Sahur, Ramazan ayında oruç tutanların gün doğmadan önce belirli bir saatte yediği yemektir. Türk dil kurumu yemeğin yendiği vakit olarak da belirtmektedir.

Ev halkının sahur yemeğinin ardından imsak topunun patlamasıyla birlikte oruç yani imsak saatinin başladığı, artık hiçbir şeyin yenilip içilmeyeceği duyurulmaktadır.

Edirneliler sahur vaktine "Temcid" kelimesini de kullanmaktadır. Temcid, birde Tanrı'nın büyüklüğünü ifade etmek için ama yalnız Recep, Şaban ve Ramazan aylarında sabah ezanından sonra cami minarelerinden okunan duaya denilmektedir.

Ramazan'ın olmazsa olmazlarından biri de Davul ve Davulcu geleneğidir. Davulcu ramazanın ilk gecesi davuluyla sorumlu olduğu mahallenin sokaklarını belirli bir ritimle gezerek halkı sahura kaldırmaktadır. Geçmişten günümüze de ulaşan bu gelenek ramazan ayı boyunca sürmektedir. Davulcu Pazvant Recep Aga 1947'lı yıllarda gecenin karanlığında davuluna tokmağıyla vururken her evin ışığı yanıncaya kadar davul çalıyor, aileyi uyandırınca diğer kapıya geçerek herkesin uyanmasını sağlıyordu. Diğer elinde tuttuğu kandilin ışığında gezerken davulun ahengi içinde;

"Besmeleyle çıktım yola,
Selam verdim cümle kula,
A benim devletli beyim,
Ramazan'ın mübarek ola."

Davul ve mani sesiyle Uyanan mahalle halkı ve çocuklar gecenin sessizliğinde okunan maniyi can kulağıyla dinlerdi.[5]

Özellikle Edirne'nin soğuk kış gecelerinde bu gelenek daha önem kazanmaktadır. Çünkü evin en köşe odalarında ve çifte yorgan battaniye altında derin uykuya dalan bir kimseyi uyandırmanın güçlüğünü de düşündüğümüzde davulcu tokmağının şiddeti önemlidir.

Buna karşılık yaz aylarında ise özellikle erkeklerin sahur vaktine kadar kahvehanelerde eğlencelere katılması, davulla beraber kahvelerden çıkarak evlere gelmesi ev halkının da sahura kolay kalkmasını sağlamaktadır.[6]

Ramazan ayı boyunca mahalleyi gezen davulcu ramazanın on dördü ile on beşinci gecelerinde iftardan sonra bekçi ile birlikte gezerek bahşişlerini toplardı. Günümüzde davulcu bahşiş toplamayı yalnız kendisi gezerek yapmaktadır. İkinci bahşiş toplama da bayram sabahı başlamaktadır. Davulcu her evin kapısına geldiğinde mani okur ve ev sahibi de bahşişini vermektedir. Bilinen en eski manilerden birisi de;

Eski Cami Direk İster,
Benim Canım Börek İster,
Verin Beyler Bahşişimi,
Sırtıma Bir Gömlek İster.

Devam edecektir.

Kaynakça:
1- Demiray, Ekrem (1948) 1904'de Edirne'de Ramazan.- Damla Dergisi, 15 Aralık 1948, Sayı: 9, s.140.
2- Ünver, A. Süheyl (2021) Mahya ve Mahyacılık.- Ord.Prof.Dr.A.Süheyl Ünver'in Kaleminden Edirne, Yay. Haz.:Ender Bilar, kitabının içinde (s.66-68) İstanbul: Hiperyayın No:834, s.;417.
3- Sedef, Emre (2018) Mahya kurulacak mı? 18 Nisan 2018, Vatandaş Gazetesi.
4- Ataktürk, A. Rıza (1986) Mahya.- Vatandaş Gazetesi, 2 Haziran 1986, s.2
5- Uğur, Hikmet Gökpınar (2005) Güllüsaraç.- İstanbul: s;39.
6- Ataktürk, A. Rıza (1986) Sahur-Temcid, Edirne Gazetesi, 15 Ma-

Yenigün OFSET
edirneyenigun@hotmail.com
edirneyenigun@gmail.com
GAZETECİLİK VE MATBAACILIK

YEREL SÜRELİ YAYIN

Kuruluş: 5 Mayıs 2005
Kurucusu ve Sahibi:
Hasan Tahsin ERYONAR
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Tarık ERYONAR
Haber Editörü
Özgür ORHAN

Tarih: 26 MART 2025 Sayı:5953

UETS adresi: 15602-06750-41933

Baskı, Yönetim, Yazışma Adresi:
Yenigün Ofset Gazete ve Matbaa Tesisleri
Çavuşbey Mahallesi Mumcular Sokak (Makedonya Kulesi Karşısı) No. 16/B EDİRNE
Tel: 0 (284) 213 51 82
WHATSAPP İHBAR HATTI: 0 541 225 27 57
İrtibat Bürosu:
Sabuni Mahallesi Bedesten Dış Dükkanları No: 5 EDİRNE
Tel: 0 (284) 225 27 57 **Tel./Fax:** 0 (284) 214 33 31
Yıllık Abone Bedeli:3500 TL. - Şehirdışı Abone Bedeli:4000 TL. -
Resmi İlanlar Sütun cm:140 TL. - Zayi İlanı 200 TL.
Fiyatı 4 TL. Fiyatlara KDV dahil değildir.
Renkli basılmasını istediğiniz özel ilan ve reklamlar pazarlığa tabidir.
GAZETEMİZDE YAYINLANAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.
www.edirneyenigun.com

NÖBETÇİ EDİRNE ECZANE
ÖMÜR ECZANESİ
ÇILINGIRLER ÇARSISI NO:10/A
02842252511
BARAJ ECZANESİ
BİRİNCİ MURAT MAH.ZÜBEYDE HANIM CAD.36 SOK.ELBİKO 84 APT.D-11
2842364017
TEKİN ECZANESİ
YANCIKÇI SAHIN MAH. ATATÜRK CAD. NO:1 ESKİ SSK HASTANESİ KARŞISI
02842251064